

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการผลิตของเกษตรกรในภาคตะวันออก: กรณีศึกษาผู้นำกลุ่มอนุรักษ์สมุนไพร จังหวัดระยอง” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแนวประวัติศาสตร์ (Historical Qualitative Research) ในลักษณะที่เป็นกรณีศึกษาโดยมีขั้นตอนในการศึกษาที่สำคัญ ดังนี้ คือ

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล
2. การตรวจสอบข้อมูล
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลด้วย 2 วิธีการ คือ การศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาเอกสาร เน้นรวบรวมข้อมูลที่นอกเหนือจากการสัมภาษณ์รวมทั้งเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตรวจสอบผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ได้แก่ เอกสารชั้นต้น และชั้นรอง ดังนี้

1.2 เอกสารชั้นต้น (Primary Data) เป็นข้อมูลดิบที่ยังไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ข้อมูลส่วนนี้ได้จากการเก็บรวบรวมเอกสารที่สำคัญ เช่น เอกสารการประชุมของชมรมฯ บันทึกการประชุม เป็นต้น

1.3 เอกสารชั้นรอง (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้ผ่านการวิเคราะห์มาแล้วระดับหนึ่ง เอกสารชั้นรองเหล่านี้ เช่น หนังสือพิมพ์ ตำราทางวิชาการ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ อินเทอร์เน็ต ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์เจาะลึก ในการสัมภาษณ์เจาะ จะมุ่งรวบรวมข้อมูลรายละเอียดเจาะลึก เพื่อนำข้อมูลมาอ้างอิงและอธิบายในประเด็นต่างๆ ของงานวิจัยโดยผู้วิจัยใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ ในการสัมภาษณ์จะใช้ข้อมูลหลัก (Key - Informants) ที่สำคัญ ดังนี้

2.1 กลุ่มผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์สมุนไพร ได้แก่

2.1.1 นายดำรงศักดิ์ ชุมแสงพันธ์ ประธานศูนย์สมุนไพรฯ

2.1.2 นางอัมพร สุขในธรรม กรรมการบริหารศูนย์สมุนไพรฯ

- 2.1.3 นางสาวกรรณิการ์ ชุมแสงพันธ์ ผู้ประสานงานศูนย์สมุนไพรรฯ
- 2.2 กลุ่มผู้นำในชุมชนใกล้เคียงตำบลป่ายูบใน ได้แก่
- 2.2.1 นายคมสัน แซ่ซื่อ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลป่ายูบใน
- 2.2.2 นายนิติพัฒน์ ยุทธเจริญกิจ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ 3 และกำนันตำบลป่ายูบใน
- 2.2.3 นายไพรัช ถาวรวิริยนัน อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 2
- 2.2.4 อาจารย์สุเทพ ชัยประวัติ อดีตครูใหญ่โรงเรียนวัดป่ายูบใน, อดีต
รองประธาน ศูนย์สมุนไพรรฯ
- 2.3 กลุ่มผู้นำหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
- 2.3.1 นายแพทย์ชัชวพันธ์ จิตคุพร ผู้อำนวยการ โรงพยาบาลอำเภอวังจันทร์
- 2.3.2 หมอบุญเกิด รื่นรุจิกร เจ้าหน้าที่ศูนย์สุขภาพชุมชน ตำบลป่ายูบใน
- 2.4. กลุ่มผู้นำในจังหวัดระยอง ได้แก่
- 2.4.1 โตะอีหม่ามโกมาน จันทตุล ผู้นำชุมชนปากแม่น้ำระยอง
- 2.4.2 พระมหาวิสุทธิ ใจดี ผู้อำนวยการอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
- 2.4.3 พระมหาวิระ ปัญญาธิ์ ผู้อำนวยการอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
- 2.4.4 นายประพัฒน์ การณ ผู้นำชุมชนอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยอง
- 2.4.5 นายวิสุทธิ ปาลสุทธิ ครูอาวุโส จังหวัดระยอง
- 2.5 กลุ่มผู้ใช้บริการสมุนไพรรฯของศูนย์สมุนไพรรฯ
- 2.5.1 นายคมศักดิ์ แซ่ซื่อ ชาวบ้านป่ายูบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง
- 2.5.2 นายชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยบูรพา

การตรวจสอบข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ข้อมูลมีความตรงและความเที่ยงยิ่งขึ้น ในการตรวจสอบข้อมูลผู้วิจัยจึงใช้หลักการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) โดยใช้วิธีการดังนี้

1. สัมภาษณ์บุคคลหลายระดับที่มีความแตกต่างกันทางตำแหน่งที่รับผิดชอบงานในศูนย์สมุนไพรรฯ เช่น ประธาน กรรมการบริหาร และผู้ประสานงานของศูนย์สมุนไพรรฯ ทำให้ทราบข้อมูลที่แตกต่างกันระหว่างจุดยืนผู้บริหารกับจุดยืนผู้ที่ปฏิบัติงานจริง
2. ใช้วิธีเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลายมาตรวจสอบซึ่งกันและกัน ได้แก่ ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารรายงาน โครงการวิจัยแบบมีส่วนร่วม การถอดองค์ความรู้เกี่ยวกับสมุนไพรรฯของศูนย์สมุนไพรรฯ เอกสารของหน่วยราชการจากโรงพยาบาลวังจันทร์ และข้อมูลที่ได้จากการ

สัมภาษณ์แบบเจาะลึก ของกลุ่มผู้นำที่มีความรู้และส่วนเกี่ยวข้องกับงานวิจัย ได้แก่ ผู้นำกลุ่ม
อนุรักษ์สมุนไพรรฯ ผู้นำชุมชนที่ใกล้เคียง ผู้นำหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง และผู้นำที่มีความรู้
ในจังหวัดระยอง เพื่อนำมาวิเคราะห์และตรวจสอบข้อมูลของผู้ที่ให้สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะการใช้การตีความ (Interpretation) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษา
เอกสารชั้นต้น เอกสารชั้นรอง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจะดำเนินการ
ควบคู่ไปกับการเก็บข้อมูลตั้งแต่ขั้นแรกไปจนถึงขั้นสุดท้าย ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนที่
สำคัญ ดังนี้

1. การสรุปข้อมูลจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์
2. จัดหมวดหมู่ข้อมูล ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นต่างๆ
3. หาข้อสรุปโดยการเชื่อมโยงข้อมูลในเชิงเหตุและผล จากข้อมูลที่ได้นำมาสังเคราะห์

และวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิทยานิพนธ์นี้จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตาม
แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การเสนอรูปธรรมกรณีศึกษาผู้นำกลุ่มอนุรักษ์สมุนไพรรฯ จังหวัด
ระยองไว้ในบทที่ 4 เพื่อให้เห็นข้อมูลในรายละเอียด เสร็จแล้วจะมาสรุปในบทที่ 5 และจะวิเคราะห์
การศึกษาในเชิงการอภิปราย ข้อมูลกับทฤษฎีและการวิจัยในบทที่ 2